

TÁRCZA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM KÖNYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL

1900 OKTÓBER 1-TŐL DECZEMBER 31-ÉIG.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 2676 db., ajándék útján 539 db., vétel útján 248 db., összesen 3463 db. nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példány címén beérkezett: alapszabály 236 db., gyászjelentés 1563 db., hivatalos irat 182 db., püspöki körlevél 125 db., perirat 15 db., zárszámadás 188 db., műsor 300 db., falragasz 1650 db., színlap 1852 db., vegyes 864 db., összesen 6975 db. aprónyomtatvány.

Vételre fordított 1309. kor. 68 fillér és 44 frank.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatvány osztály anyagát: Áldásy Antal, Astne Antal Münchenből, a Balaton-bizottság, a Bányászati és Kohászati Lapok szerk. Selmezbányáról, Barcza Imre, a m. kir. belügyminiszterium, Benke Gyula, a bécsi cs. kir. központi statisztikai bizottság, Bittner Sándor Bécsből (12 db.), Böhm Ágost Bécsből (3 db.), a budapesti bölcsészethallgatók segítő egyesülete, Budapest székes-főváros tanácsa, a budapesti m. kir. államrendőrség, Csérer Lajos Kolozsvárról, Fejérpataky László, Figarola Caneda Párisból, a m. kir. földtani intézet (2 db.), a főrendiházi iroda (7 db.), Fraknói Vilmos (8 db.), a francia közoktatásügyi miniszterium, Gaal Karolin, Gopcsa László, Györfy Lajos Esztergomból, (24 db.), Havas Rezső, Herman Ottó, Horváth Géza (58 db.), a képviselőházi iroda (33 db.), a m. kir. kereskedelemügyi miniszterium, Kereszty István, a kolozsvári egyetemi könyvtár (2 db.), Kozma Bernát (2 db.), Lampel Róbert kiadóhivatala, Löw Immanuel Szegedről,

Maddalena E. Bécsből (5 db.), a m. kir. állami számvevőszék, a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósága, a Magyar Tud. Akadémia (17 db.), a Magyarországi Kárpát-egyesület Iglóáról, Márki Sándor Kolozsvárról, a Matica srpska Ujvidékről, Mihlheim Samu Szabadkáról, Molecz Béla Szentestről, Négyesy Lászlóné (29 drb.), Olschki Leo Flórenczből, Orkonyi Ede Zomborból (49 db.), Orosz Endre Apahidáról, az országos magyar gazdasági egyesület, a Pallas kiadóhivatala (2 db.), a pápai ág. hitv. ev. püspök, a párisi nemzetközi kiállítás m. kir. kormánybiztossága (81 db.), Schönherr Gyula, Schulek Vilmos, Smithsonian Institution Washingtonból (5 db.), Szádeczky Lajos Kolozsvárról, Szalay Imre, Szalay László, a szamos-újvári gör. kath. püspökség (2 db.), a technológiai iparmúzeum, Thallóczy Lajos, a m. kir. vallás- és közokt. miniszterium (140 db.), a zágrábi horvát-szlavon-dalmát orsz. levéltár, a zirczi apát (2 db.).

A könyvtár helyiségeiben a lefolyt negyedévben 5818 egyén 15,801 kötet nyomtatványt, kölcsönzés útján pedig 464 egyén 675 kötetet használt.

A lefolyt negyedévben 2424 munka osztályoztatott, amelyekről összesen 3119 czédula készült. Kötés alá készítettett 464 munka 617 kötetben. A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe 528 csomag érkezett; ugyaninnen 579 levél expediatott, a melyből 103 reklamálás volt. Folytatott a revízió alkalmával észlelt hiányok pótlása; az ez irányban tett lépések eredményeiről az évi jelentés fog számot adni.

II.

A *kézirattár* a lefolyt évnyegyedben 11 db kézirattal gyarapodott, melyek közül 1 a magyar, 1 a német, 4 a latin kéziratok, 5 az irodalmi levelek s 1 az u. n. analecta literaria csoportját gazdagítja. E kéziratok közül 2 db. a levéltárból tétetett át 1 db. ajándék, 8 db. pedig vásárlás útján jutott a kézirattárba. Ez utóbbiak közt vannak a gyarapodás legértékesebb darabjai, u. m. irodalmi levelek Jókai Mórtól, Haynald Lajostól, Kölcsey Ferencztől, Pyrker Lászlótól, és Sambucustól. A negyedév végén érkeztek a kézirattárba ajándékképen a Salamon Ferencz és a Györfly Iván irodalmi hagyatékát képező kéziratok, melyek azonban részint mert még kiegészítettnek, részint mivel az idő előre haladott volta miatt kellő feldolgozásuk nem volt keresztül vihető, csak a következő évnyegyed szerzeményei közt fognak szerepelni.

A negyedév folyamán 53 kutató 252 kéziratot használt.

A kézirattári munka a szerzemények földolgozásán kívül kisebb belső rendezési munkálatokra és egy pár kisebb régi gyűjtemény rendszeresebb földolgozására szorított, minthogy a kézirattárban az egyik tisztviselői és a szolgálai állás még mindig betöltetlen.

III.

A *hírlap-osztály* gyarapodása 18,885 hírlapszám. Ebből *a)* köteles példány: a törvényszabta módon érkezett 12,775 szám, eltérő módon (számonként) érkezett 4,144 sz.; *b)* ajándékol 2,966 sz.; *c)* vásárlás útján 390 sz. — Az ajándék-számok majdnem mind a M. Tud. Akadémia 1898. évi nagyarányú adományából kiválogatottak. Az összegbe fel nem vett, mert másodpéldányul jött említésre méltó ajándék Bolgár Ferencz országgy. képviselőtől a *Katonai Lapok tizenegy évfolyama* (1884—94). — A vásárlásra fordított 50 koronán többek közt a Wiener Zuschauer 1849. évi folyama (4 köt.) szereztetett meg.

A könyvtár helyiségeiben 989 olvasó használt 1888 kötetet, a könyvtáron kívül 14 olvasó 48 kötetet, összesen 1003 olvasó 1936 kötetet.

Az évnegyedben czédulázott 645 évfolyam. Azonfelül a törvényszerű módon küldöttek átnézettek s az ideiglenes ellenőrző lapokra vezetettek. Kötés alá adatott 198 db. Az erre fordított összeg 694 k. 40 f.

IV.

A *levéltári osztály* ajándék útján 352 db. oklevéllel és 1 fényképpel, vétel útján (425 kor. 50 fill. értékben), 71 db., letét útján 1 db. oklevéllel, összesen 425 dbbal gyarapodott.

A törzsanyag gyarapodásából 288 db. a középkori iratok, 109 db. az újabbkori iratok, 4 db. a nemesi iratok, 22 db. az 1848/49-es gyűjtemény és 1 db. a fényképek csoportjára esik.

Ajándékaikkal Managettai Beck Pál lovag, az osztrák szabadalmi hivatal főnöke, Forgách József kassai birtokos, Géresy Kálmán debreczeni tankerületi kir. főigazgató, Kammerer Ernő orsz. képviselő és a Turul szerkesztősége gyarapították az osztályt. Az örök letéteményül elhelyezett Görgei-levéltárat Görgei István kir. közjegyző egészítette ki 1 db. irattal.

A szerzemények közül legnevezetesebb az a 281 darabból álló középkori oklevélgyűjtemény, melyet Beck Pál lovag, az osztrák szabadalmi intézet főnöke ajándékozott a múzeumnak, a mely Pozsony város XIV. és XV. századi levelezéseiből és számadásaiból tartalmaz a város és a nemzet történetére egyaránt fontos adatokat. Érdekes továbbá Jurisics Miklósnak egy 1537 márczius 13-ikán, Mária Krisztina főhercegnőnek, Báthory Zsigmond fejedelem özvegyének 1617 szeptember 13-ikán kelt levele és a Wimpffen gróf gyűjteményéből egy gráczai antikvártól megvásárolt, 18 darabból álló gyűjtemény.

Czímeres leveleink a következő darabokkal gyarapodtak: 1. 1417 május 20. Konstancz, Barrwy Simon czímerlevele Zsig-

mond királytól; 2. 1572 június 25. Bécs, Bekedfalvi Móricz Antal czímerlevele Miksától; 3. 1583 június 12. Krakó, Buda János czímerlevele Báthory István lengyel királytól, 4. 1664 november 28. Bécs; Kovács Pál és társai czímerlevele I. Lipóttól.

A lefolyt évnegyedben 21 kutató 5003 db. oklevelet használt, kikölcsönöztetett 10 db. térítvényre, 80 db. oklevél, 3 db. fényképmásolat, 15 hasonmás és 1 pecsétlenyomat, összesen 99 db.

A folyó ügyek elintézésén s az előző évnegyedbeli és az új szerzemények (köztük a Pozsonyi-féle nagy gyűjtemény) feldolgozásán kívül folytattattott a Melczer, Tallián és Tihanyi családok levéltárának rendezése, és a Szent-Ivány család levéltárának regesztázása; az 1848/49-iki anyag, a kossuth-iratok és a Tunyogi-gyűjtemény iratai revízió alá vétettek, utóbbi azért, hogy a törzsanyagba beosztassék; elkészült a törzsanyag és a családi levéltárak Árpádkori anyagának czédula-katalogusa, (a czédulák az oklevél keltezését és kiállítását tüntetik fel); a növendéki napló december 31-ikéig befejeztetett és lezárattott.

A MÚZEUMOK ÉS KÖNYVTÁRAK ORSZÁGOS FŐFELÜGYELŐSÉGÉNEK SZABÁLYZATA.

(Jóváhagyatott Ő császári és apostoli királyi Felségének 1901. évi január hó 10-ikén kelt legfelső elhatározásával.)

1. §.

A múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége áll:

- a) az orsz. főfelügyelőből,
- b) a helyettes főfelügyelőből,
- c) a felügyelőkből, kiknek számát. tekintettel a tudományos és művészeti természetű múzeumokban és könyvtárakban képviselt különböző szakokra, a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter állapítja meg,
- d) az előadó titkárból.

Hivatalos pecsétje az ország czimere a következő felirással:
»A múzeumok és könyvtárak országos főfelügyelősége«.

2. §.

Az országos főfelügyelőnek, helyettesének és a felügyelőknak hatáskörét a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter szabályozza.

3. §.

Az országos főfelügyelőt a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter előterjesztésére Ő cs. és apost. kir. Felsége nevezi ki.